

PS-I.431.2.15.2024

**PROTOKÓŁ
KONTROLI PROBLEMOWEJ
Przeprowadzonej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Wymiarkach**

Działając na podstawie art. 22 pkt. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r., poz. 901 ze zm.) oraz przepisów rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 2285).

Zespół kontrolny w składzie:

- **Teresa Ozimek** – Starszy Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadający upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 145-1/2024 17 maja 2024 r.; numer legitymacji służbowej 9/2022 - *przewodnicząca zespołu kontrolnego*;
- **Pani Małgorzata Rodak** – Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 145-2/2024 17 maja 2024 r.; numer legitymacji służbowej 6/2022 – *członek zespołu inspektorów*

przeprowadził w okresie od 28 maja 2024 r. do 17 czerwca 2024 r. kontrolę problemową w Ośrodku Pomocy Społecznej w Wymiarkach. Kontrolą objęto wskaźnik zatrudnienia oraz pracę socjalną.

Czynności kontrolnych w jednostce, dokonano w obecności pracownika socjalnego, posiadającej upoważnienie do zastępowania kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Wymiarkach podczas jego nieobecności w pracy (w dalszej części zwanego Ośrodkiem).

Przed przystąpieniem do kontroli, Zespół kontrolny złożył pisemne oświadczenia o braku okoliczności, uzasadniających wyłączenie, od udziału w niniejszej kontroli.

[akta kontroli str.1-11]

Okres objęty kontrolą: od 1 stycznia 2023 r. do 28 maja 2024 r.

Ocenie poddano następujące zagadnienia:

1. Świadczenie pracy socjalnej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.
2. Wskaźnik zatrudnienia.

Do oceny powyższych zagadnień przyjęto:

- analizę rejestru wniosków;
- analizę akt świadczeniobiorców pod względem prowadzonej pracy socjalnej w szczególności realizacja kontraktów socjalnych;

- dokumentację, która reguluje funkcjonowanie i organizację Ośrodka Pomocy Społecznej w Wymiarkach (statut, regulamin organizacyjny, upoważnienia Kierownika Ośrodka);
- danych GUS w zakresie liczby mieszkańców gminy – stan na 31.12.2023 r.;
- sprawozdań resortowych MRIPS-03 stan na 31.12.2023 r. oraz MRIPS-06 stan na 31.12.2023 r.;
- analizę akt osobowych Kierownika i pracowników socjalnych pod względem wymaganych kwalifikacji wskazanych w ustawie;
- analizę wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych;
- ocenę warunków lokalowych - oględziny obiektu oraz pomieszczeń OPS (korzystając z prawa nadanego w art. 126 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej);
- dokumentację przekazaną - w dniu kontroli oraz pocztą e-PUAP 4, 6, 17 czerwca 2024 r. - przez Kierownika jednostki oraz pracownika socjalnego posiadającego upoważnienie Kierownika OPS w Wymiarkach.

Na tej podstawie dokonano następujących ustaleń:

Ad. 1. Świadczenie pracy socjalnej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.

Zgodnie z art. 45 ustawy o pomocy społecznej praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej i nie zależy od ich dochodu. W ustawie o pomocy społecznej (art. 119) praca socjalna wymieniona jest na pierwszym miejscu szczególnych zadań pracownika socjalnego.

Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny lub projekt socjalny.

Na podstawie danych ze sprawozdania resortowego MRIPS-03 za 2023 r. wynika, że 143 rodzinom została udzielona pomoc w postaci pracy socjalnej z czego 79 rodzinom wyłącznie w postaci pracy socjalnej – co stanowi 55% rodzin, którym została udzielona pomoc.

Na podstawie przedłożonej przez pracownika socjalnego listy - spośród 79 rodzin objętych wsparciem wyłącznie w postaci pracy socjalnej 19 % stanowiły dzieci, 36% osoby w wieku emerytalnym, a **45%** w wieku produkcyjnym. Ponadto **56,96%** było klientami pomocy społecznej 3 lata i dłużej, a 34,18 % poniżej 1 roku.

Inaczej miała się sytuacja osób, którym przyznano pomoc w postaci finansowej w okresie od 01.01.2023 do 31.12.2023 r. Większość klientów (54 %) stanowili mężczyźni w przedziale wiekowym od 26 do 89 lat. Największy odsetek bo, aż **86%** stanowili klienci którzy korzystają z pomocy Ośrodka 3 lata lub więcej. **76 %** klientów Ośrodka otrzymujących wsparcie w formie finansowej stanowiły osoby w wieku produkcyjnym, a 24% w wieku emerytalnym. (źródło - liczba osób objęta wsparciem, opracowane na podstawie przedłożonych dokumentów).

Świadczenie pracy socjalnej przebiegało w warunkach niedoborów kadrowych, czego niewątpliwą konsekwencją jest niewielka liczba osób objętych kontraktem socjalnym – 4 kontrakty (dane MRIPS-03 za 2023). **Na dzień kontroli pracę socjalną w środowisku realizował 1 pracownik socjalny.**

Na podstawie przedstawionego raportu wygenerowanego z POMOSu- kontrolujący powzięli informacje o realizowanej pracy socjalnej w 2023 r. polegającej między innymi na:

- 95 wizytach w środowisku;
- współpracy z pracownikami socjalnymi z innych instytucji;
- kontaktach z rodziną;
- kontaktach z instytucjami;
- współpracy z kuratorem sądowym;
- załatwianiu dokumentów;
- kontaktach z klubami seniora;
- rozładowywaniu konfliktów rodzinnych;
- przystosowaniu domu do potrzeb osób niepełnosprawnych;
- poradach indywidualnych;
- dostarczaniu żywności;
- pomocy w uzyskaniu lokalu socjalnego;
- organizacji pomocy psychologicznej;
- pomocy w uzyskaniu emerytury lub innych świadczeń;
- współpracy ze służbami porządkowymi - policja, straż miejska;
- pomoc w uzyskaniu zatrudnienia;
- organizacja umieszczenia w Domu Pomocy Społecznej;
- nawiązaniu kontaktów z sąsiadami;
- kontakty z lekarzem rodzinnym;
- inne formy pracy socjalnej.

Analizie poddano **4** sporządzone **kontrakty socjalne** co stanowi 100 % opracowanych w 2023 r. kontraktów (tabela nr 1). 2 kontrakty zostały zrealizowane zgodnie z założeniami, 2 zostały przerwane z uwagi na urwany kontakt z klientem i brak możliwości ustalenia aktualnego miejsca pobytu beneficjenta.

2 spośród 4 kontraktów zostały sporządzone w oparciu o art. 48 a ustawy o pomocy społecznej – dotyczyły osób w kryzysie bezdomności.

1 kontrakt spośród 2 zrealizowanych przyczynił się do usamodzielnienia klienta. Na dzień kontroli nie korzystał ze wsparcia Ośrodka.

Kontrakty zawarte były na odpowiednim formularzu, zawierały jasno sprecyzowane cele możliwe do zrealizowania, określony był termin realizacji założeń. Nie wszystkie sprecyzowane działania nakierowywane były na usamodzielnienie klienta. W każdym przypadku przed sporządzeniem kontraktu przeprowadzany był wywiad środowiskowy w którym - pracownik socjalny przeprowadzał pełną diagnozę sytuacji klienta, szczegółowo i skrupulatnie odnotowywał informacje o udzielonym i proponowanym wsparciu, a także przedstawiał plan pomocy rodzinie. Jednocześnie pracownik socjalny dokumentował - w sposób szczegółowy - czynności i działania w ramach pracy socjalnej na rzecz klienta. Kontrakty socjalne wykorzystywane były w realizowanej pracy socjalnej - wobec 7 % klientów objętych wsparciem Ośrodka (w wieku produkcyjnym) z 50 % skutecznością.

Zadanie realizowane bez uchybień. Zespół kontrolny sugeruje podjęcie szerszych działań wobec długoletnich beneficjentów pomocy społecznej w wieku produkcyjnym.

[akta kontroli str. 53-124, 173-213]

Ad. 2 Wskaźnik zatrudnienia.

Realizacja ustawowych zadań możliwa jest wyłącznie wtedy, gdy spełnione są wszystkie warunki. Ustawodawca zapewnił obowiązek zatrudnienia minimalnej liczby wykwalifikowanych pracowników socjalnych (art. 110 u.o.p.s) jako gwarancję odpowiedniej jakości usług i pracy socjalnej z osobą i/lub rodziną. Warunkiem realizacji zadań jest również możliwość zaproponowania klientowi adekwatnej do jego potrzeb oferty (poza wsparciem finansowym), czy możliwość przeprowadzenia z nim osobistej rozmowy, gwarantującej intymność, poszanowanie godności i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa. Sprawną realizację zadań umożliwi również współpraca z innymi lokalnie działającymi podmiotami, tj. instytucjami i organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania na rzecz określonych grup klientów i społeczności lokalnej.

Działalność Ośrodka regulują stosowne uchwały Rady Gminy oraz zarządzenia wewnętrzne Kierownika Ośrodka.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wymiarkach działa na podstawie Uchwały Rady Gminy Wymiarki Nr L 209/2018 z dnia 18 czerwca 2018 r. oraz Regulaminu organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wymiarkach wprowadzonego Zarządzeniem Kierownika Ośrodka Nr 3.2024 z dnia 24 kwietnia 2024 r.

Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Wymiarkach posiada upoważnienie do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości gminy (Zarządzenie Nr 0052.13.2019 Wójta Gminy Wymiarki z dnia 18 czerwca 2019 r.). Pracownik socjalny posiada upoważnienie Kierownika (Zarządzenie Nr 0210.1.2019 Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Wymiarkach z 1 lutego 2019 r.) do wykonywania w imieniu pracodawcy, podczas nieobecności w pracy Kierownika Ośrodka trwającej powyżej 2 dni roboczych spraw pilnych do reprezentowania Ośrodka w zakresie wszystkich czynności należących do Kierownika Ośrodka.

Warunki lokalowe Ośrodka stwarzają utrudnienie obsługi klientów z niepełnosprawnościami. Budynek posiada bariery architektoniczne.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wymiarkach usytuowany jest w budynku wolnostojącym, dwukondygnacyjnym, będącym własnością gminy. Na parterze znajduje się szkoła podstawowa i oddziały przedszkolne.

Ośrodek zajmuje pierwsze piętro, posiada odrębne wejście. Wewnątrz budynku występują bariery architektoniczne – brak windy lub innych udogodnień dla osób z niepełnosprawnością (utrudniony dostęp na 1 piętro budynku). Bariery architektoniczne również na zewnątrz – dwa stopnie przy wejściu do budynku - brak podjazdu.

Przy drzwiach wejściowych do Ośrodka znajduje się dzwonek przyzywowy, z którego mogą skorzystać osoby mające trudności z poruszaniem się po schodach. Osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich obsługiwane są w miejscu zamieszkania.

Obecnie brak możliwości zmiany lokalizacji Ośrodka – do obecnych pomieszczeń został przeniesiony w 2015 r.

Ośrodek dysponuje całym piętrem budynku – do dyspozycji pracowników pozostaje 5 pomieszczeń biurowych - w tym sala konferencyjna – oraz pomieszczenie socjalne, dwie toalety. Istnieje możliwość rozmów z klientami z zachowaniem poufności.

Ośrodek czynny jest w dni robocze od poniedziałku do piątku w godz. 7.00 – 15.00.

Interesantów z terenu gminy obsługuje jeden pracownik socjalny. W przypadku nieobecności pracownika socjalnego, klientów przyjmuje Kierownik Ośrodka.

W Ośrodku prowadzona jest książka wpływów, w której rejestrowane są wszystkie wpływające wnioski: w formie pism, zgłaszane ustnie w czasie wizyt osobistych, rozmów telefonicznych lub innych spraw klientów. Kierownik przekazuje wnioski do załatwienia pracownikom zgodnie z ich kompetencjami, pracownicy prowadzą dla tych spraw własne rejestry.

Wszyscy pracownicy Ośrodka w sprawach rozstrzygnięcia skomplikowanych spraw dotyczących klientów mają możliwość skorzystania z porad radcy prawnego zatrudnionego w Urzędzie Gminy Wymiarki - 1 raz w tygodniu w godzinach funkcjonowania urzędu.

Radca prawny jest także dostępny dla klientów Ośrodka – po wcześniejszym umówieniu wizyty w sekretariacie Urzędu Gminy.

Na dzień kontroli Ośrodek nie spełniał wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych określonego zapisami ustawy o pomocy społecznej (proporcjonalnie do liczby mieszkańców gminy / minimum 3 pracowników socjalnych).

Realizację zadań gwarantuje zatrudnienie pracowników socjalnych w wymaganym ustawowo wymiarze posiadających odpowiednie przygotowanie do wykonywania zawodu, stale podnoszących kwalifikacje. Stan zatrudnienia pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej określa art. 110 ustawy o pomocy społecznej, który w ust. 11 stanowi, że: ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2.000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. Ponadto ust. 12 wskazuje, że ośrodek pomocy społecznej musi zatrudniać w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych.

Na dzień czynności kontrolnych Ośrodek zatrudniał 1 pracownika socjalnego w pełnym wymiarze czasu pracy.

Pracownik swoim działaniem obejmował teren całej gminy, która na 31 grudnia 2023 r. liczyła 2.125 mieszkańców (dane z ewidencji ludności gminy Wymiarki). Świadczył pracę socjalną, przeprowadzał rodzinne wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki. Liczba środowisk, w których pracownik socjalny podejmował działania w 2023 r., to 143 rodziny; w 2024 r. – do dnia kontroli - 92 rodziny.

W okresie od stycznia 2023 r. do 30 kwietnia 2024 r. w Ośrodku zatrudniony był aspirant pracy socjalnej. Aspirant pomagał pracownikowi socjalnemu w prowadzeniu dokumentacji, wprowadzał dane do systemu POMOST, uczestniczył w prowadzeniu pracy socjalnej, głównie z osobami, które nie korzystały z pomocy finansowej Ośrodka (informacja pisemna).

Kierownik Ośrodka prowadzi również (sporadycznie) pracę socjalną. Zgodnie z informacją pisemną złożoną przez Kierownika Ośrodka - w przypadku nieobecności pracownika socjalnego i konieczności przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego przez

Kierownika jednostki, decyzje administracyjne w sprawie pomocy podpisywać będzie wójt.

W odniesieniu do sytuacji kadrowej – w tym braku wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych Kierownik jednostki złożyła informację pisemną, której wynika, że do lipca 2019 r. w Ośrodku zatrudnionych było dwóch pracowników socjalnych. Po wielokrotnie ogłaszanych naborach - w lipcu 2020 r. – ofertę złożyła 1 osoba, która nie posiadała stosownych kwalifikacji. Na kolejne ogłoszenie - we wrześniu 2020 r. - odpowiedziała jedna osoba, która została zatrudniona na stanowisku aspiranta pracy socjalnej. Pracę zakończyła z dniem 30 kwietnia 2024 r. W kwietniu i w maju 2024 r. ogłoszone zostały dwa nabory – zgłosiła się jedna osoba, która nie posiadała wymaganego wykształcenia. Kierownik jednostki deklaruje dalsze prowadzenie/ogłaszanie naborów na stanowisko pracownika socjalnego.

Kierownik i pracownik socjalny Ośrodka posiadają wymagane kwalifikacje określone w ustawie o pomocy społecznej.

Kwalifikacje osoby kierującej ośrodkiem pomocy społecznej określa art. 122 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym „osoby kierujące jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej są obowiązane posiadać co najmniej 3-letni staż pracy w pomocy społecznej oraz specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej”.

Podczas czynności kontrolnych ustalono, że Kierownik Ośrodka posiada kwalifikacje na zajmowanym stanowisku (tabela nr 2). Posiada wymagany 3-letni staż pracy w pomocy społecznej. W Ośrodku w Wymiarkach zatrudniona była od 2014 r. jako pracownik socjalny, w 2017 r. objęła funkcję kierownika. Specjalizację z organizacji i zarządzania pomocą społeczną ukończyła w 2017 r.

Wymogi kwalifikacyjne pracowników socjalnych określa art. 116 i art. 156 ustawy o pomocy społecznej. Z akt osobowych pracownika socjalnego wynika, że posiada kwalifikacje wymagane na zajmowanym stanowisku zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. W Ośrodku zatrudniona jest od 2004 r. na stanowisko pracownika socjalnego.

Pracownik socjalny – zgodnie z przepisami – otrzymuje dodatek do wynagrodzenia za pracę w środowisku.

Zgodnie z art. 121 ust. 3a ustawy o pomocy społecznej pracownikowi socjalnemu zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu pracy w samorządowych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, do którego podstawowych obowiązków należy świadczenie pracy socjalnej lub przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych poza siedzibą jednostki, przysługuje wypłacany co miesiąc dodatek do wynagrodzenia. W toku kontroli ustalono, że pracownik socjalny świadczący – na dzień kontroli – pracę w środowisku otrzymuje w/w dodatek.

Kierownik i pracownik socjalny podnosili swoje kwalifikacje zawodowe.

Zgodnie z art. 119 ust. 2 pkt 6 ustawy o pomocy społecznej, pracownik socjalny obowiązany jest podnosić swoje kwalifikacje zawodowe poprzez udział w szkoleniach i samokształcenie.

Pracownik socjalny zatrudniony w Ośrodku w kontrolowanym okresie podnosił swoje kwalifikacje zawodowe poprzez udział w szkoleniach merytorycznych, konferencjach.

Kierownika Ośrodka – w okresie objętym kontrolą – również uczestniczyła w szkoleniach

merytorycznych. Zarówno Kierownik jednostki jak i pracownik socjalny ukończyły kurs pierwszej pomocy.

[akta kontroli str. 12-128]

Zadanie realizowane z uchybieniami. Ośrodek nie spełnia wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych. Warunki lokalowe utrudniają dotarcie do pomieszczeń Ośrodka osobom z niepełnosprawnościami.

WNIOSKI:

1. Ośrodek realizuje kontrakty socjalne.
2. Wskazane jest podjęcie szerszych działań wobec długoletnich beneficjentów korzystających z pomocy społecznej, a znajdujących się w wieku produkcyjnym.
3. Działalność Ośrodka reguluje uchwała Rady Gminy oraz zarządzenia wewnętrzne Kierownika Jednostki.
4. W Ośrodku występują bariery architektoniczne. Budynek nie jest dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
5. Ośrodek nie spełnia wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych określonego zapisami ustawy o pomocy społecznej.
6. Osoba kierująca Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Wymiarkach posiada - określone zapisami ustawy o pomocy społecznej - kwalifikacje wymagane na zajmowanym stanowisku.
7. Pracownik socjalny posiada - określone zapisami ustawy o pomocy społecznej - kwalifikacje wymagane na zajmowanym stanowisku.
8. Kierownik i pracownik socjalny Ośrodka w badanym okresie podnosili kwalifikacji poprzez udział w szkoleniach merytorycznych, konferencjach.

Wnioski zawarte w punktach:

- 5, stanowi istotne uchybienie.
- 2, 4 stanowi sugestię.

Na tym kontrolę zakończono.

O przeprowadzeniu kontroli dokonano wpisu do znajdującej się w Ośrodku książki kontroli pod numerem 14.

Pouczenie

Zgodnie z § 17 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej Kierownikowi jednostki podlegającej kontroli może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając, w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wyjaśnienie przyczyn tej odmowy.

Ponadto Kierownikowi jednostki podlegającej kontroli przysługuje prawo zgłoszenia, przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń dotyczących ustaleń zawartych w protokole. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu kontroli, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia Kierownikowi

jednostki podlegającej kontroli stanowiska Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. wobec zastrzeżeń.

Niniejszy protokół kontroli sporządzono w 3 jednobrzmiących egzemplarzach, z których: jeden przekazano Kierownikowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Wymiarkach, drugi Wójtowi Gminy Wymiarki, trzeci pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp.

Kontrolujący:

Starszy Inspektor Wojewódzki
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej

Teresa Ozimek

Inspektor Wojewódzki
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej

Małgorzata Rodak

Gorzów Wlkp., 18.06.2024 r.

Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej
Wymiarki

Elżbieta Kulicz

Wymiarki, 25.06.2024 r.